

.....										
	Kod ucznia									
			-			-				
	Dzień		Miesiąc		Rok					
pieczętka WKK	DATA URODZENIA UCZNI									

KONKURS Z JĘZYKA POLSKIEGO DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH ETAP REJONOWY

MOTYW PRZEWODNI:

*Wolności nie można tylko posiadać, nie można jej zużywać.
Trzeba ją stale zdobywać i tworzyć przez prawdę.*

Jan Paweł II

Drogi Uczniu,

witaj w II etapie Konkursu z Języka Polskiego. Przeczytaj uważnie instrukcję i postaraj się prawidłowo odpowiedzieć na wszystkie pytania.

- Arkusz liczy 19 stron i zawiera 13 zadań.
- Przed rozpoczęciem pracy sprawdź, czy Twój test jest kompletny. Jeżeli zauważysz usterki, zgłoś ten fakt Komisji Konkursowej.
- Zadania czytaj uważnie i ze zrozumieniem.
- Odpowiedzi wpisuj czarnym lub niebieskim długopisem (bądź piórem).
- Dbaj o czytelność pisma i precyzję odpowiedzi. Nie cytuj, jeśli nie jesteś o to proszony.
- W zadaniach zamkniętych zaznacz tylko jedną prawidłową odpowiedź, stawiając znak X na literze poprzedzającej treść wybranej odpowiedzi. Jeżeli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz znakiem X inną odpowiedź.
- Nie używaj korektora. Jeśli się pomylisz, przekreśl błędną odpowiedź i wpisz poprawną.
- Oceniane będą tylko te odpowiedzi, które zostały umieszczone w miejscu do tego przeznaczonym.
- Obok każdego numeru zadania masz podaną maksymalną liczbę punktów możliwą do uzyskania za jego rozwiązanie.
- Brudnopis nie będzie oceniany.
- Pracuj samodzielnie.

Czas pracy:

120 minut

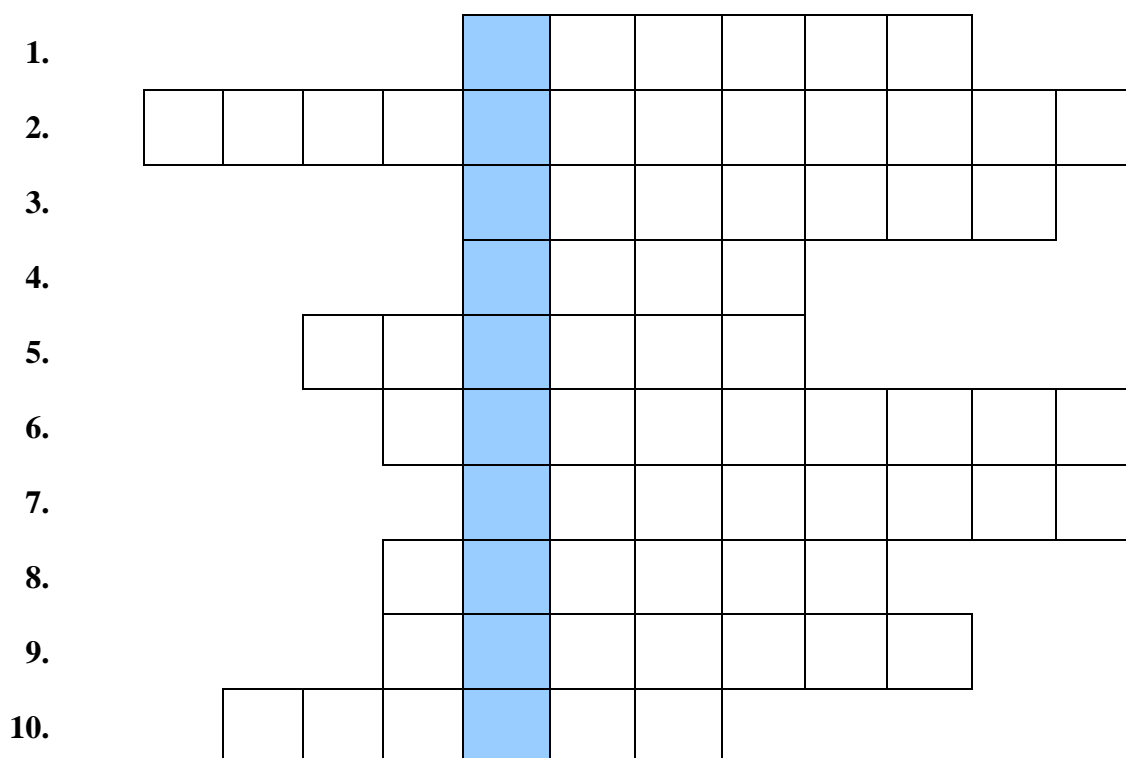
Liczba punktów
możliwych
do uzyskania:

100

Powodzenia!

Zadanie 1. (0-5)

Rozwiąż krzyżówkę dotyczącą lektur obowiązujących Cię na II etapie konkursu i odczytaj rozwiązanie. Następnie wyjaśnij, jak rozumiesz pojęcie stanowiące hasło krzyżówki.

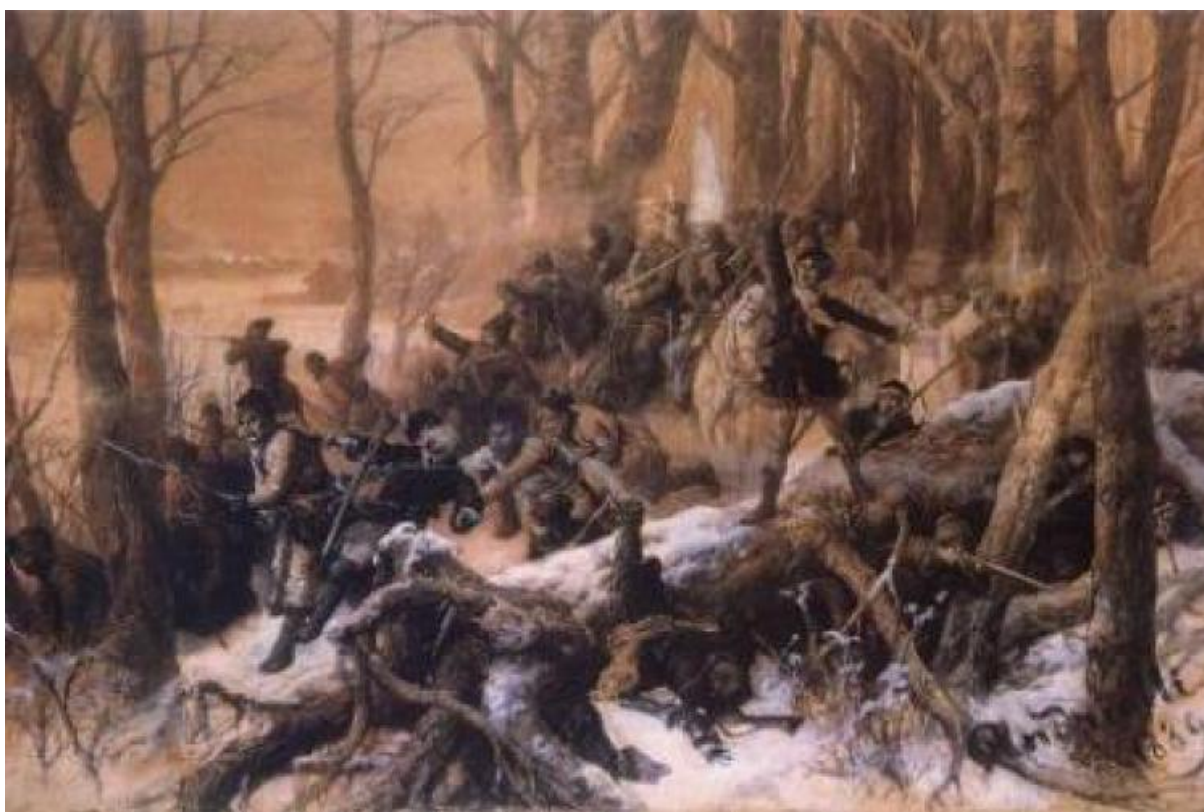
1. Warszawskie więzienie wspomiane w *Kamieniach na szaniec*.
2. Znaczenie skrótu AK.
3. Imię „Zośki”.
4. Pseudonim Jana Bytnara.
5. Imię siostry Tarłowskiego.
6. Styczniowe lub warszawskie.
7. Nazwisko dowódcy oddziału powstańczego z utworu *Gloria victis* Elizy Orzeszkowej.
8. Bratanek generała Rozłuckiego.
9. Szare... – kryptonim Związku Harcerstwa Polskiego.
10. Ukochany siostry Tarłowskiego.

HASŁO: _____

ZNACZENIE POJĘCIA: _____

Zadanie 2. (0-4)

Przyjrzyj się reprodukcji obrazu *Walka powstańcza*, którego autorem jest Michał Elwiro Andriolli¹. Wskaż lekturę konkursową (z II etapu konkursu), z którą łączy się treść tego dzieła (podaj tytuł utworu literackiego oraz imię i nazwisko autora). Uzasadnij swój wybór w 4-5 zdaniach.

TYTUŁ UTWORU: _____

AUTOR: _____

UZASADNIENIE WYBORU: _____

¹ Źródło: <http://dzieje.pl/aktualnosci/powstanie-styczniowe-wedlug-szwajcarow>

Zadanie 3. (0-12)

Przeczytaj uważnie fragmenty utworu *Gloria victis* Elizy Orzeszkowej i wykonaj zamieszczone pod tekstem polecenia.

Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis* (fragmenty)

(1) Leciał wiatr światem ciekawy, niespokojny, słuchał gwarzeń, opowiadań wód, zbóż, kwiatów polnych, drzew przydrożnych i – szumiał. Szumiał o wszystkim, co widział, co słyszał na szerokim, wielkim, na przedziwnym świecie i leciał, aż przyleciał do krainy, w wody, trawy i drzewa bogatej, która nazywa się Polesie litewskie. (...)

(2) A właśnie w tej chwili wiatr z gwałtownością u niego niezwykłą, z szumem namiętym zapytywać począł:

— A toż co? A to co jest takiego? Tego natura nie uczyniła! To uczyniły ręce ludzkie? Tu nigdzie natura pagórków nie usypywała! Ten usypany jest przez ludzi! Kto? Po co? Dlaczego? A tenże krzyżyk na pagórku, wśród liliowych dzwonków, Boże, jak mały, prosty, biedny! – Co znaczy? Mówcie, drzewa, o mówcie, błagam!

(3) Wtedy dąb wyniosły i silny, któremu kępa zwisających w dół gałęzi czyniła brodę długą, brzoza wysmukła i cała w długich, ku ziemi opadających warkoczach, świerk wyprostowany, w hełmie z iglicą strzelistą na szczycie, odpowiedzieli chórem przyciszonym szumów:

— To jest mogiła!

(4) Stary, potężny dąb, pałającymi kroplami krwi na gałęzistej brodzie świecąc, rozwarł szerokie ramiona, powiał nimi w powietrzu i tak szumieć zaczął:

— Przyszli tu w kilkuset ludzi i rozłożyli się obozem gwarnym, tłumnym, pstrym od odzieży rozmaitej, pobłyskującym orężem rozmaitym.

(5) Jedną tylko część odzieży mieli jednostajną: czapki czworokątne barwy amarantusów albo polnych chabrów i jedną cechę wspólną wszystkim: młodość. (...)

(6) Wodzem ich był człowiek świętego imienia, które brzmiało: Romuald Traugutt. Pytasz, dlaczego świętym jest to imię? Albowiem według przykazania Pana opuścił on żonę i dzieci, dostatki i spokój, wszystko, co pieści, wszystko, co raduje i jest życia ponętą, czaarem, skarbem, szczęściem, a wzięwszy na ramiona krzyż narodu swego, poszedł za idącym ziemią tą słupem ognistym i w nim zgorzał. Nie tutaj zgorzał. Nie w tej mogile śpi. Kędyś daleko. (...)

(7) Na czele jazdy wybór wodza postawił młodzieńca o postawie wyniosłej i czarnym, iskrzącym się oku. Młody Herkules z kształtów, Scypio rzymski z rysów. Rodzinny dom jego stał niezbyt stąd daleko, od podstaw do szczytu opleciony bluszczem, otoczony gęstwiną drzew odwiecznych, rozłogiem pól żyznych. (...)

(8) Ale ten mój, ten mój mały... (...) ani tak silny był, ani tak urodziwy, ani nawet tak bogaty, aby na drogocennym, strojnie przybranym biegunie tu przybyć. Dlatego właśnie ulubieńcem moim stał się, że był wątły, drobny, na twarzy różowy i biały, a oczy miał jak u dziewczyny łagodne, nieśmiałe, czyste i tak błękitne, jak te niezapominajki, które tu czasem u stóp moich rosną. Przebrana dziewczyna czy ledwie dorosłe chłopię! Wcale też niedawno minęło mu lat dwadzieścia.

E. Orzeszkowa, *Gloria victis*, Warszawa 1986.

A. Jakie dwa typy narracji zastosowała Eliza Orzeszkowa w swoim utworze?

B. Określ, gdzie rozgrywają się wydarzenia przedstawione w *Gloria victis*.

C. W utworze Elizy Orzeszkowej pojawia się bohater historyczny. Zapisz jego imię i nazwisko.

D. Kto spoczywa w mogile, o której rozmawiają drzewa i wiatr?

E. W akapicie 6. pojawia się odwołanie do Nowego Testamentu. Zapisz cytat, który o tym świadczy.

F. Wskaż jeden element baśniowy w noweli Elizy Orzeszkowej.

G. Na podstawie akapitów 7. i 8. uzupełnij tabelę dotyczącą bohaterów noweli *Gloria victis*. Nie cytuj.

	BOHATER	CHARAKTERYSTYKA
AKAPIT 7.	<i>imię bohatera</i>	
AKAPIT 8.	<i>imię i nazwisko bohatera</i>	

H. Uzasadnij, że w noweli *Gloria victis* pojawiają się motywy miłości i przyjaźni.

MOTYW MIŁOŚCI: _____

MOTYW PRZYJAŹNI: _____

I. Sformułuj zasadę ortograficzną wyjaśniającą pisownię następujących połączeń wyrazowych: *niespokojny, niezwykłą*.

J. W tabeli podano dwa słownikowe znaczenia słowa *bohater*. Zdecyduj, czy odnoszą się one do wspomnianego w tekście Romualda Traugutta, wpisując w odpowiedniej kolumnie tabeli TAK lub NIE. Uzasadnij obie odpowiedzi.

DEFINICJA SŁOWNIKOWA	TAK / NIE	UZASADNIENIE
ktoś, kto zachował się odważnie w niebezpiecznej sytuacji, narażając swoje życie, lub dokonał innych niezwykłych czynów, wzbudzających podziw		
postać w utworze literackim, filmie, operze itp., która odgrywa ważną rolę w akcji		

Zadanie 4. (0-10)

Zapoznaj się z fragmentem utworu *Echa leśne* Stefana Żeromskiego i wykonaj zamieszczone pod nim polecenia.

Stefan Żeromski, *Echa leśne* (fragment)

(1) Dymisjonowany generał Rozłucki, plenipotent jednego z najbardziej sowiecie obdarowanych donatariuszów, zjechał był właśnie do folwarku od dawien dawna dzierzawionego przez mego ojca, ażeby, wskutek wynikłych z ukazu zamian gruntów, przyłączyć z lasów rządowych do obszaru dworskiego znaczny płat boru. (...)

(2) Generał był Polakiem i ostentacyjnie zawsze mówił po polsku, nawet w urzędach. Znać było w jego wymowie pewne zacięcie i akcent rosyjski, ale ów akcent pasował jakoś do jego wyniosłej figury, do grubej kurty szerególnego kroju, okrągłej czapki z czerwonym lampasem i niebywalej wielkości daszkiem, do sukiennych kamaszów i siwych podkręconych wąsów.

(3) Ogień buchał podsycany przez strzelca. Suchy jałowiec palił się z wesołym trzaskiem. Z lasu leciał po rosie wieczornej łoskot siekier. (...) Echa ciosów mknęły od góry do góry, od kniei do kniei, w dal czarną, w noc, we mgłę. Odbite, wypędzone, dalekie głosy drżały kędyś za światem i zza świata wołały. Przelękle, niewymowne wracały z dali, z moczarów, gdzie nikt nie chodził, gdzie „straszy”. Co pewien czas rozlegał się wśród stuku siekier jadowity trzask lecącego drzewa, szum i łomot obszaru jego gałęzi, potężny, głuchy grzmot upadku wielkiego pnia. Echo porywało ten głos i niosło w ciemnonocną dalekość wieść coraz głuchszą, o tym ciosie przejmujące zwiastowanie... Wszystek las łamał się i rozpadał, huczał wszystkimi drzewami świadectwo niezapomniane i żywym głosem z ciemności wzywał...

S. Żeromski, *Echa leśne*, [w:] tegoż, *Rozdziobią nas kruki, wrony; Zmierzch; Echa leśne*, Warszawa 1980.

A. Udowodnij, że w powyższym fragmencie występuje narracja pierwszoosobowa. Posłuż się cytatem.

B. Dopasuj podane wyrazy do definicji.

1. dymisja	A. pas z kolorowego sukna naszyty wzdłuż zewnętrznego szwu spodni munduru itp.
2. folwark	B. rodzaj męskiego obuwia, a także określenie ochraniaczy zakładanych na buty
3. lampas	C. osoba upoważniona do wykonywania jakichś obowiązków w czyimś imieniu; pełnomocnik
4. kamasze	D. zwolnienie lub rezygnacja kogoś z zajmowanego stanowiska lub urzędu
5. plenipotent	E. użytkowanie ziemi lub rzeczy przez ustalony w umowie okres za ustaloną opłatą
6. dzierżawa	F. duże gospodarstwo rolne

ODPOWIEDŹ: 1. ____ 2. ____ 3. ____ 4. ____ 5. ____ 6. ____

C. Z akapitu 3. wypisz cztery przykłady wyrazów dźwiękonaśladowczych. Jaką funkcję pełnią one w tekście?

D. Akcja utworu Stefana Żeromskiego rozgrywa się:

- a) w Bieszczadach.
- b) w Tatrach.
- c) w Górach Świętokrzyskich.
- d) w Pieninach.

E. Bohaterem utworu Stefana Żeromskiego na pewno nie był:

- a) wójt Migąła.
- b) podleśny Guńkiewicz.
- c) generał Rozłucki.
- d) pisarz gminny Olszakowski.

F. Utwór Stefana Żeromskiego, podobnie jak nowela Elizy Orzeszkowej, nawiązują do tego samego wydarzenia historycznego. Nazwij to wydarzenie i podaj datę roczną jego początku.

Zadanie 5. (0-3)

Spośród podanych niżej określonych wybierz i zapisz te, które charakteryzują nowelę jako gatunek literacki.

*gatunek epicki; jeden wątek; gatunek liryczny; krótki utwór; tekst pisany prozą;
utwór wierszowany; wiele wątków; punkt kulminacyjny; rozbudowane opisy;
szczegółowa charakterystyka postaci; wyraźnie zarysowana akcja; ograniczone opisy*

Zadanie 6. (0-10)

Rozwiąż quiz dotyczący książki Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec*. Pamiętaj, że przy każdym pytaniu tylko jedna odpowiedź jest prawidłowa.

QUIZ

1. Jakiego przedmiotu uczył Zeus?

- a) geografii
- b) języka polskiego
- c) matematyki
- d) historii

2. Kiedy zmarł Rudy?

- a) 30 marca 1943 r.
- b) 27 kwietnia 1943 r.
- c) 11 lutego 1943 r.
- d) 18 stycznia 1943 r.

3. Kto nosił pseudonim „Mały”?

- a) Jerzy Masiukiewicz
- b) Jerzy Drewnowski
- c) Juliusz Dąbrowski
- d) Janek Błoński

4. Jak brzmi rozwinięcie skrótu PLAN?

- a) Polska Ludowa Akcja Niepodległościowa
- b) Państwowa Ludowa Armia Niepodległościowa
- c) Państwowa Ludowa Akcja Niepodległościowa
- d) Polska Ludowa Armia Niepodległościowa

5. Jak miała na imię dziewczyna Alka?

- a) Monika
- b) Basia
- c) Krysia
- d) Róża

6. Dokąd członkowie „Buków” udali się na wycieczkę w czerwcu 1939 r.?

- a) w Bieszczady
- b) w Beskid Sądecki
- c) w Góry Sowie
- d) w Beskid Śląski

7. Jak długo trwa akcja *Kamieni na szaniec*?

- a) rok
- b) dwa lata
- c) trzy lata
- d) cztery lata

8. Skąd Alek zerwał flagę niemiecką?

- a) z budynku szkoły
- b) z Zachęty
- c) z gmachu PKO
- d) z siedziby Gestapo

9. W której restauracji zorganizowano akcję „zagazowania” (ostatni akt współpracy Buków z PLAN-em)?

- a) Adria
- b) Ninette
- c) Gloria
- d) Estefania

10. Jak nazywał się Alek?

- a) Aleksander Kamiński
- b) Jan Bytnar
- c) Maciej Aleksy Dawidowski
- d) Tadeusz Zawadzki

Zadanie 7. (0-4)

Zapoznaj się fragmentem wiersza, z którego pochodzi tytuł powieści Aleksandra Kamińskiego. Rozpoznaj tytuł utworu i podaj nazwisko jego autora, a następnie wyjaśnij znaczenie tytułu w kontekście treści utworu Kamińskiego.

*Lecz zaklinam – niech żywi nie tracą nadziei
I przed narodem niosą oświaty kaganiec;
A kiedy trzeba – na śmierć idą po kolei,
Jak kamienie przez Boga rzucone na szaniec!...*

TYTUŁ WIERSZA: _____

AUTOR: _____

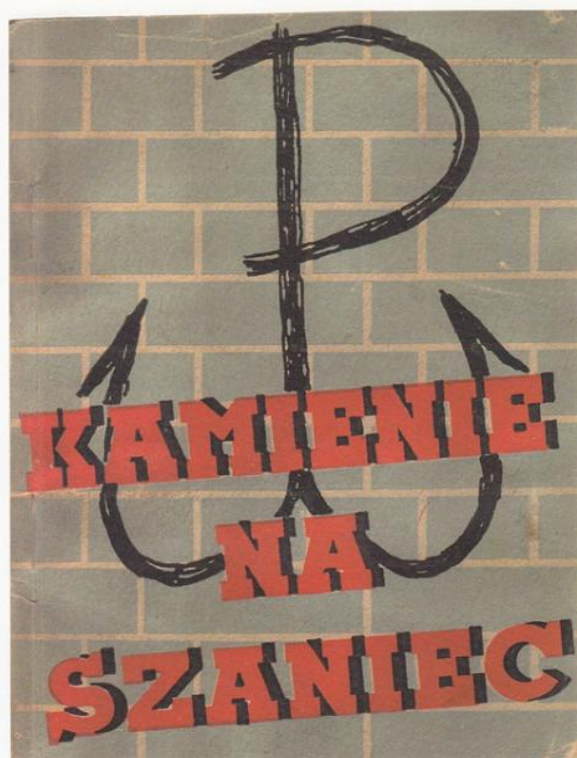
ZNACZENIE TYTUŁU: _____

Zadanie 8. (0-4)

Zamieszczone obok zdjęcie prezentuje okładkę pierwszego okupacyjnego wydania *Kamieni na szaniec* z 1943 r., zaprojektowaną przez Stanisława Kunstettera.² Nazwij i opisz pojawiający się na niej symbol, a następnie uzasadnij jego wykorzystanie na okładce książki.

NAZWA SYMBOLU

OPIS SYMBOLU

² Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Kamienie_na_szaniec

UZASADNIENIE POJAWIENIA SIĘ SYMBOLU NA OKŁADCE KSIĄŻKI

Zadanie 9. (0-12)

Wykonaj polecenia na podstawie swojej znajomości *Kamieni na szaniec* Aleksandra Kamińskiego.

A. Uzupełnij tabelę na podstawie swojej znajomości powieści *Kamieni na szaniec*.

AKCJA	DOWÓDCA	CEL AKCJI	STUTKI / EFEKTY AKCJI
AKCJA POD ARSENALEM			
AKCJA W CELESTYNOWIE			
AKCJA W SIECZYCHACH			

B. Wymień i krótko scharakteryzuj trzy akcje Małego Sabotażu opisane przez Aleksandra Kamińskiego w powieści *Kamienie na szaniec*.

- 1) _____

- 2) _____

- 3) _____

Zadanie 10. (0-4)

Uporządkuj w kolejności chronologicznej wydarzenia z powieści Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec*.

☐	Aresztowanie Rudego.
☐	Zabicie oficera SS przez Rudego.
☐	Akcja pod Celestynowem.
☐	Aresztowanie ojca Alka.
☐	Śmierć Zośki.
☐	Akcja pod Arsenalem.
☐	Wybuch wojny.
☐	Usunięcie niemieckiej płyty z pomnika Mikołaja Kopernika.

Zadanie 11. (0-12)

Przeczytaj uważnie wiersz Krzysztofa Kamila Baczyńskiego *Elegia o... [chłopcu polskim]*, a następnie wykonaj polecenia.

K.K. Baczyński, *Elegia o... [chłopcu polskim]*

*Oddzielili cię, syneczku, od snów, co jak motyl drżą,
haftowali ci, syneczku, smutne oczy rudą krwią,
malowali krajobrazy w żółte ściegi pożóg,
wyszywali wisielcami drzew płynące morze.*

*Wyuczyli cię, syneczku, ziemi twej na pamięć,
gdyś jej ścieżki powycinał żelaznymi łzami.
Odchowali cię w ciemnościach, odkarmili bochnem trwóg,
przemierzyłeś po omacku najwstydlwsze z ludzkich dróg.*

*I wyszedłeś, jasny synku, z czarną bronią w noc,
i poczułeś, jak się jeży w dźwięku minut – zło.
Zanim padłeś, jeszcze ziemię przeżegnałeś ręką.
Czy to była kula, synku, czy to serce pękło?*

20 III 1944 r.

A. Określ kontekst historyczny (tło historyczne) wiersza.

B. Kim jest podmiot liryczny w wierszu? Do kogo się zwraca i w jaki sposób?

C. Na podstawie tekstu i własnej wiedzy wybierz właściwą definicję *elegii* jako gatunku literackiego.

- a) Utwór liryczny o treści poważnej, refleksyjny, utrzymany w tonie smutnego rozpamiętywania lub skargi, dotyczący spraw osobistych lub problemów egzystencjalnych.
- b) Utwór liryczny wyrażający żal po czyjejś śmierci, rozpamiętujący czyny i myśli zmarłego oraz zawierający pochwałę jego czynów i zasług.

D. Nazwij środki artystyczne.

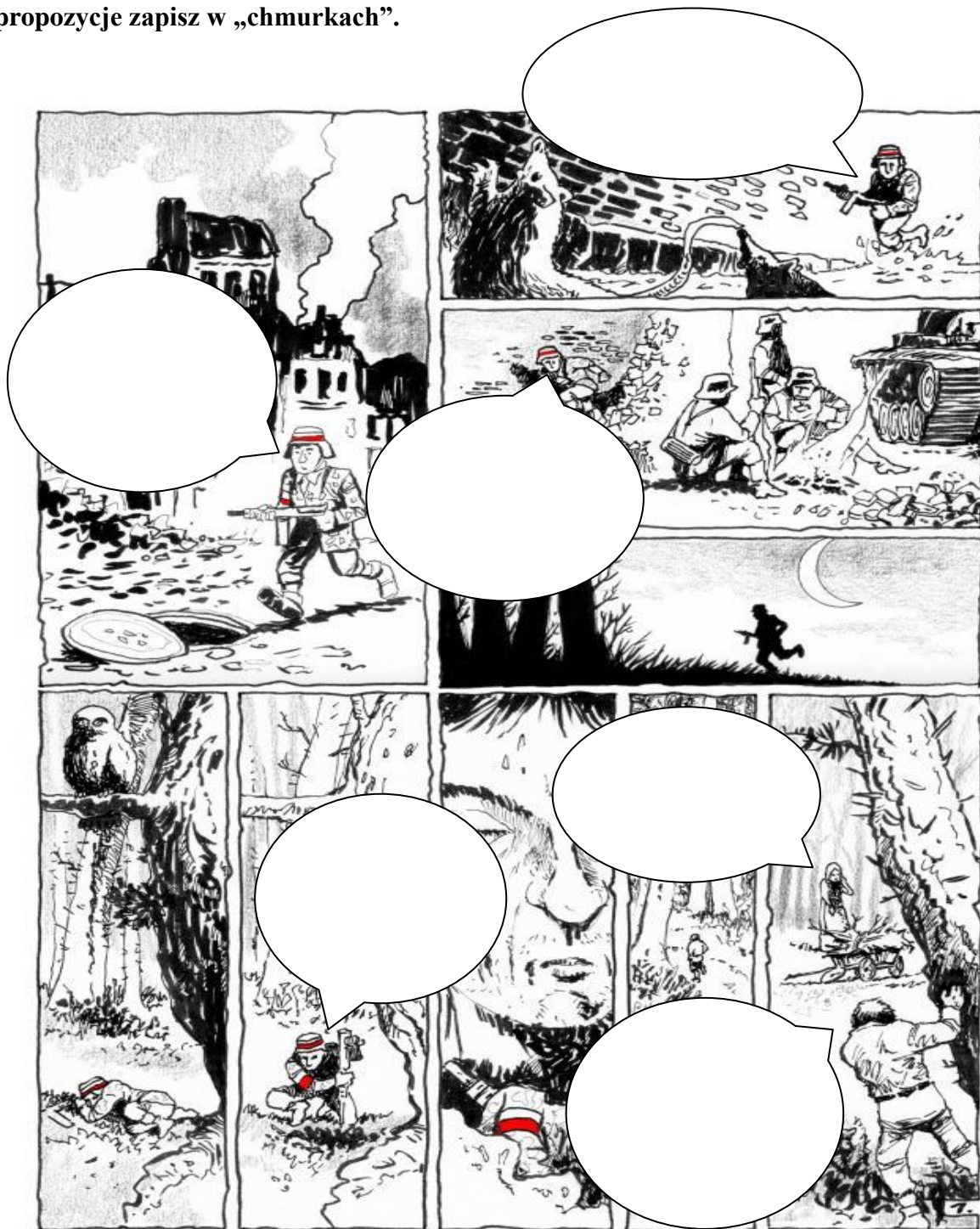
<i>haftowali ci, syneczku, smutne oczy rudą krwią</i>	
<i>żelaznymi łzami</i>	
<i>Czy to była kula, synku, czy to serce pękło?</i>	

E. Na podstawie wiersza zredaguj krótki list (10-12 „linijek”) , mający charakter wyznania matki, zawierający charakterystykę tragicznej rzeczywistości i opis doświadczeń tytułowego *polskiego chłopca*. Pamiętaj o wszystkich formalnych elementach listu.

Zadanie 12. (0-3)

Poniżej zaprezentowano fragment pracy Tadeusza Raczkiewicza wyróżnionej podczas VI edycji konkursu organizowanego przez Muzeum Powstania Warszawskiego³. Zadaniem uczestników konkursu było stworzenie komiksu opartego na wydarzeniach, które miały miejsce w Warszawie i w Polsce po powstaniu warszawskim. Przyjrzyj się dokładnie rysunkom i uzupełnij komiks o dialogi, monologi i przemyślenia bohaterów. Swoje propozycje zapisz w „chmurkach”.

³ <http://wiadomosci.dziennik.pl/historia/powstanie-warszawskie/zdjecia/496297,5,powstanie-44-komiks-o-powstaniu-warszawskim-1944.html>

BRUDNOPIS